

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА

Анотація. Проаналізовано основні характеристики, що виступають головними при визначенні класу кредитоспроможності позичальника – юридичної особи. Запропонований методичний підхід до оцінки кредитоспроможності позичальника – юридичної особи шляхом формування певних груп показників, що визначають клас позичальника.

Аннотация. Проанализированы основные характеристики, определяющие класс кредитоспособности заемщика – юридического лица. Предложен методический подход к оценке кредитоспособности заемщика – юридического лица посредством формирования неких групп показателей, которые определяют класс заемщика.

Annotation. General characteristics that determine the corporate borrower's creditworthiness class are analyzed. The methodological approach to assessing corporate borrower's creditworthiness by means of use of certain groups of indicators determining the borrower's class is offered.

Ключові слова: оцінка кредитоспроможності, клас позичальника, методика, групи коефіцієнтів, інтегральний показник.

Банківська система виступає найбільшим фінансовим посередником на ринку фінансових послуг, що є здатною створювати грошові потоки та впливати на їх обсяг і структуру. Через інтенсивний розвиток банківського сектору та інших фінансових установ необхідним завданням стає стратегія зменшення ризику у їх діяльності. За умов економічної нестабільності найбільшим з ризиків виступає кредитний, що пов'язаний з проблемою неповернення кредитів, тобто неможливість своєчасного та в повному обсязі повернення одержаних позичок. Через це особливої актуальності на сучасному етапі господарювання стає визначення кредитоспроможності позичальника.

Теоретичним і практичним питанням оцінки кредитоспроможності позичальника приділяли значну увагу багато вчених, а саме: Єпіфанов А. О., Пищулин А. С., Потійко Ю. А. та ін. [1 – 3]. Проте деякі конкретні аспекти у методичні оцінки кредитоспроможності залишаються нерозглянутими у повному обсязі.

Метою статті є формування практичних розробок з проблем удосконалення оцінки кредитоспроможності позичальників банків для забезпечення стабільності функціонування банківської системи України.

У кредитному процесі винятково важливе значення має правильна та об'єктивна оцінка позичальника, котра визначається, у першу чергу, його кредитоспроможністю. Її достовірність істотно впливає як на результати конкретних кредитних угод, так і на ефективність кредитної діяльності банку загалом. Точність оцінки важлива й для позичальника, адже від неї залежить рішення про надання кредиту та про можливий його обсяг [4].

При аналізі оцінки кредитоспроможності позичальника найбільш істотним чинником є його здатність напрацювати грошові кошти, достатні для повернення кредиту і відсотків по ньому. Тому оцінку кредитоспроможності позичальника необхідно проводити на основі оцінки достатності його грошових потоків. У довгостроковому періоді для банку найбільш важлива загальна оцінка позичальника на основі аналізу повної сукупності критеріїв кредитоспроможності. Аналіз і прогнозування грошових потоків дозволяє прораховувати наслідки рішень, що приймаються в короткостроковому періоді в частині достатності коштів для забезпечення поточної діяльності (поточної платоспроможності підприємства).

Крім того, на основі абсолютної величини грошового потоку клієнта може бути розраховано деякі відносні показники, які характеризують кредитоспроможність позичальника з погляду можливості погашення заборгованості перед банком [5].

Загальна методика, що найбільш повно відображає систему відносин показників, які складають основу в процесі визначення кредитоспроможності позичальника – юридичної особи дозволяє розподілити всі показники за трьома групами:

показники фінансово-господарської діяльності;

показники інноваційної діяльності;

дані інноваційного проекту.

Кожна з груп складається з конкретних характеристик, що охоплюють:

ліквідність (К1), питому вагу власних та залучених коштів (К2), ступінь фінансового ризику (К3), ефективність використання активів (К4), співвідношення прибутку на одиницю реалізованої продукції (К5), коефіцієнт рентабельності продажів (К6);

зміну основних засобів (К7), ефективність використання основних фондів (К8), співвідношення прибутку до одиниці інвестованих коштів (К9), співвідношення витрат на одиницю доходу від реалізації продукції (К10), коефіцієнт інвестицій (К11);

період окупності інвестиційного проекту (К12) та ступінь покриття інвестицій власними коштами (К13).

За запропонованою методикою до показників фінансово-господарської діяльності відносять:

К1 – коефіцієнт миттєвої ліквідності;

К2 – коефіцієнт фінансової стійкості;

K3 – коефіцієнт фінансової незалежності;
K4 – коефіцієнт ділової активності;
K5 – коефіцієнт рентабельності активів;
K6 – коефіцієнт рентабельності продажів.

До показників інноваційної діяльності:
K7 – коефіцієнт зміни основних засобів;
K8 – коефіцієнт фондівіддачі;
K9 – коефіцієнт рентабельності інвестиційного капіталу;
K10 – коефіцієнт витрат;
K11 – коефіцієнт інвестицій для конкретного проекту.

До даних інноваційних проекту відносять:
K12 – коефіцієнт окупності;
K13 – коефіцієнт інвестицій у власному капіталі.

Інтегральне значення цих показників дозволяє визначити клас кредитоспроможності позичальника, і, як наслідок, зробити висновок щодо доцільності його кредитування [3].

Таким чином, результати аналізу грошового потоку підприємства дають змогу комерційному банку в процесі оцінювання кредитоспроможності клієнта розв'язати проблеми з прийняття принципового рішення про можливість надання кредиту з огляду на позитивні чи негативні значення грошового потоку за ряд минулих періодів і відповідних прогнозів на перспективу, визначення орієнтовного розміру кредиту, який може бути надано підприємству з огляду на середню величину позитивного значення його грошового потоку залежно від динаміки грошових потоків за різними елементами надходження і витрачання коштів підприємства. Розв'язання цих завдань може стати важливим напрямом роботи з оптимізації використовуваних зараз комерційними банками методик оцінювання кредитоспроможності позичальників, утворюючи тим самим умови щодо мінімізації ризику за позичковими операціями через отримання об'єктивної інформації про діяльність клієнта. Завдяки цьому може бути створене підґрунтя і для сприяння розв'язанню більш глобального завдання – активізації кредитної діяльності банківських установ, спрямованої на забезпечення потреб реального сектору економіки необхідними грошовими ресурсами, а відтак – і подолання кризових явищ у господарстві загалом.

Наук. керівн. Тищенко В. Ф.

Література: 1. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : монографія / А. О. Спіфанов, Н. А. Дехтяр, Т. М. Мельник та ін.; за ред. доктора економічних наук А. О. Спіфанова – Суми : УАБС НБУ, 2009 – 286 с. 2. Пищулин А. С. Кредитный скоринг: проблемы и решения / А. С. Пищулин // Корпоративные системы. – 2010. – № 6. – С.14–17. 3. Потійко Ю. А. Аналіз кредитоспроможності підприємства в умовах ринкових відносин / Ю. А. Потійко // Фінанси України. – 2010. – № 1. – С. 118–123. 4. Терещенко О. Нові підходи до оцінки кредитоспроможності позичальників – юридичних осіб [Електронний ресурс] / О. Терещенко. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vnbu/2012_1/2012_01_3.pdf. 5. Васильчак С. В. Оцінка кредитоспроможності позичальника як один із методів забезпечення економічної безпеки банку / С. В. Васильчак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – № 22(1). – С.154–161.